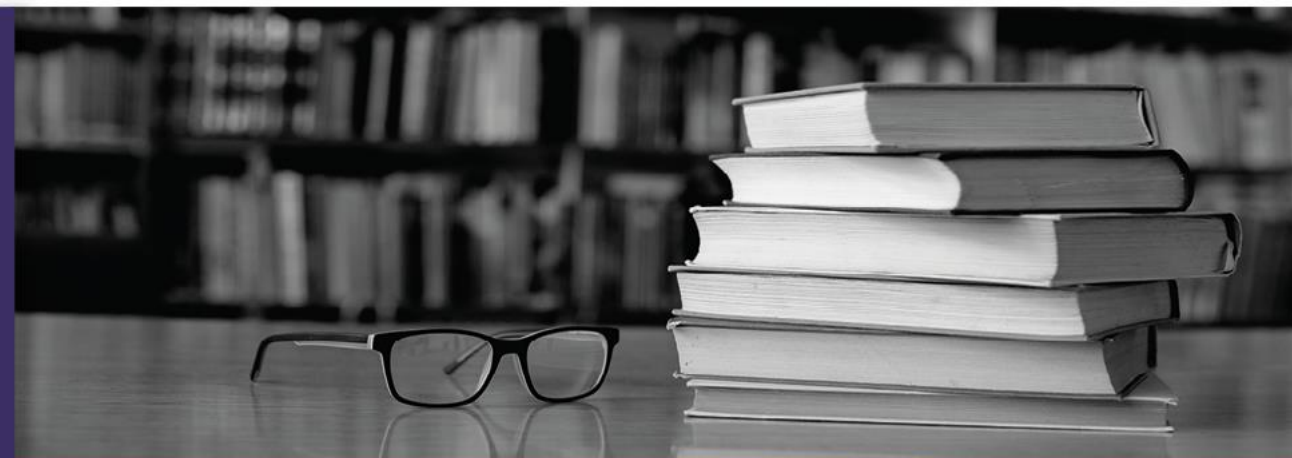

Wdrażanie podstawy programowej w szkole ponadpodstawowej

Elżbieta Szkurłat • Adam Hibszer • Iwona Piotrowska

Scenariusze zajęć dla doradców metodycznych z zakresu geografii

Wybrane nowe cele i treści kształcenia geograficznego • MODUŁ 1

MINISTERSTWO
EDUKACJI
NARODOWEJ

ORE OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

DZIENNIK USTAW

RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Warszawa, dnia 2 marca 2018 r.

Poz. 467

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ¹⁾

z dnia 30 stycznia 2018 r.

w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego,
technikum oraz branżowej szkoły II stopnia

Na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. c, d i g ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 59, 949 i 2203) zarządza się, co następuje:

§ 1. Określa się podstawę programową kształcenia ogólnego dla publicznych szkół, o których mowa w art. 18 ust. 1 pkt 2 lit. a, b i e ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe:

- 1) czteroletniego liceum ogólnokształcącego i pięcioletniego technikum, stanowiącą załącznik nr 1 do rozporządzenia;
- 2) branżowej szkoły II stopnia dla uczniów będących absolwentami dotychczasowego gimnazjum, stanowiącą załącznik nr 2 do rozporządzenia;
- 3) branżowej szkoły II stopnia dla uczniów będących absolwentami ośmioletniej szkoły podstawowej, stanowiącą załącznik nr 3 do rozporządzenia.

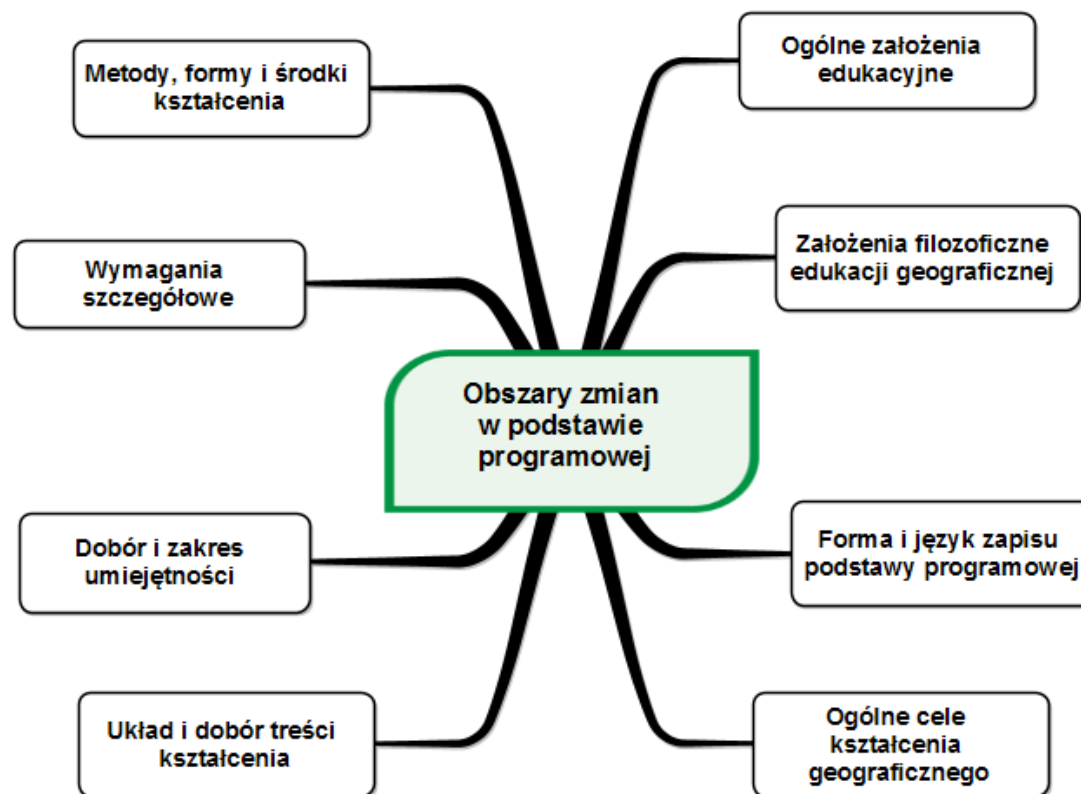
§ 2. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 września 2018 r.

Minister Edukacji Narodowej: *A. Zalewska*

¹⁾ Minister Edukacji Narodowej kieruje działem administracji rządowej – oświata i wychowanie, na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2017 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Edukacji Narodowej (Dz. U. poz. 2315).

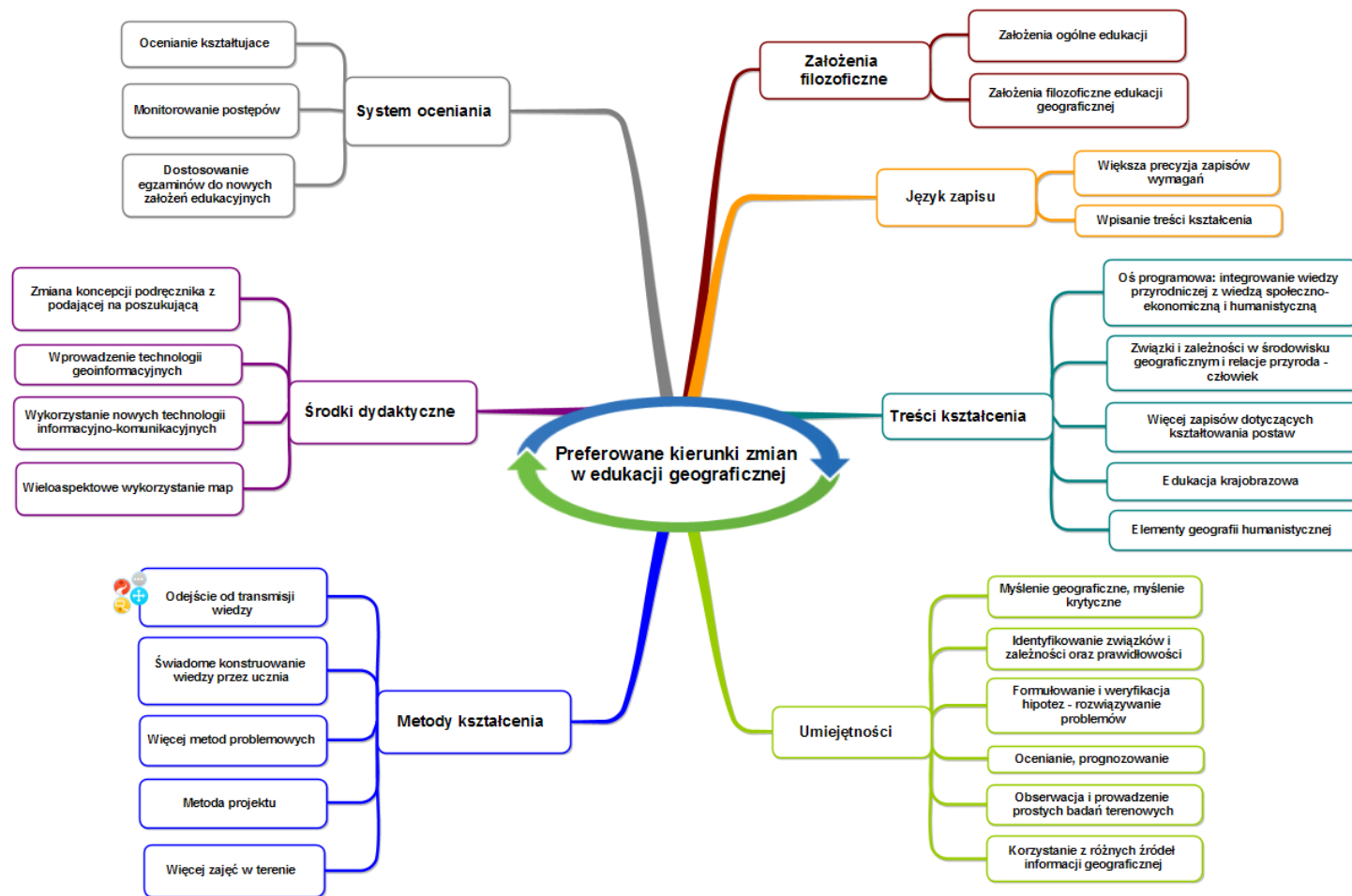

Obszary zmian

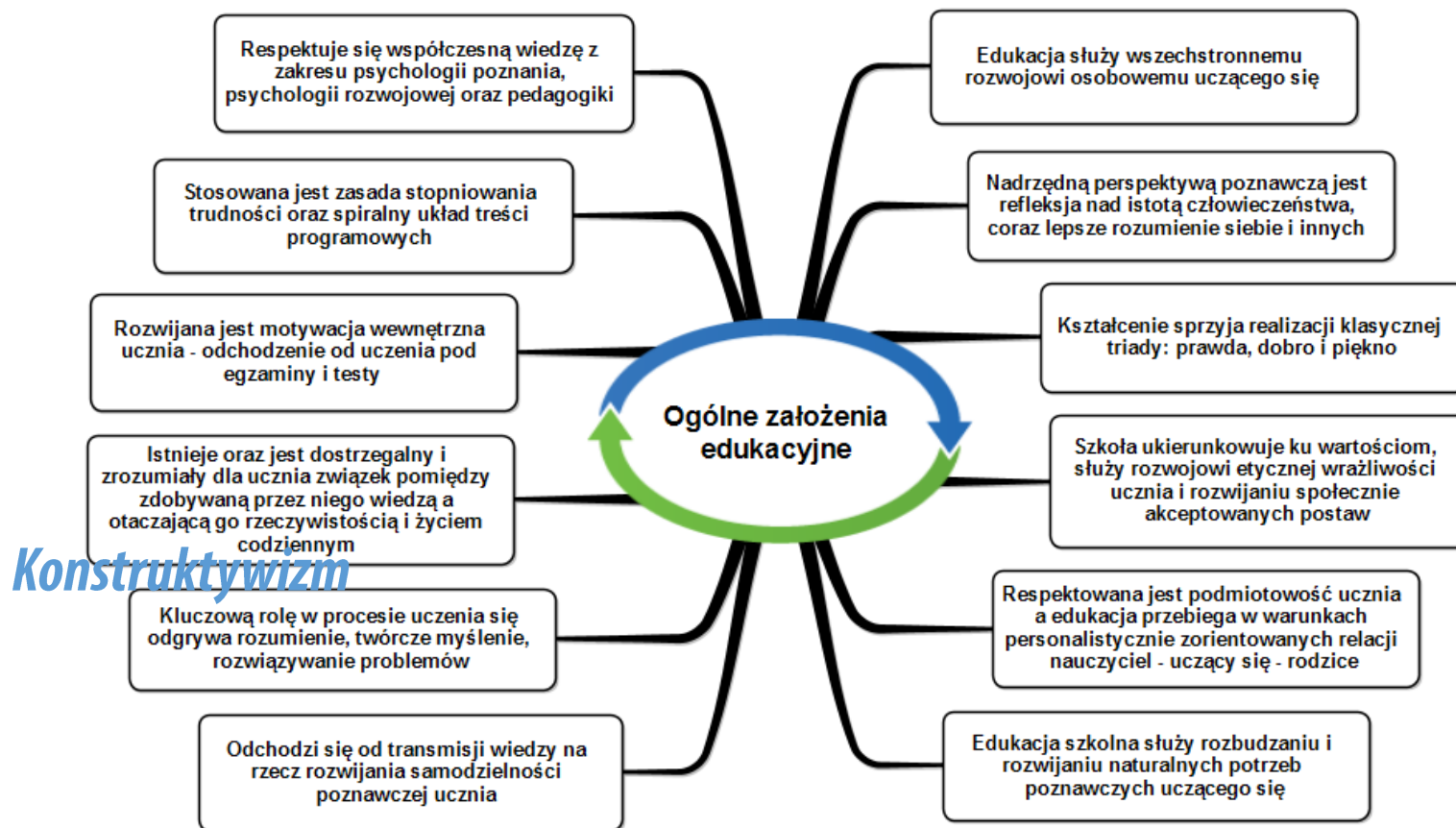

Kierunki zmian w edukacji geograficznej

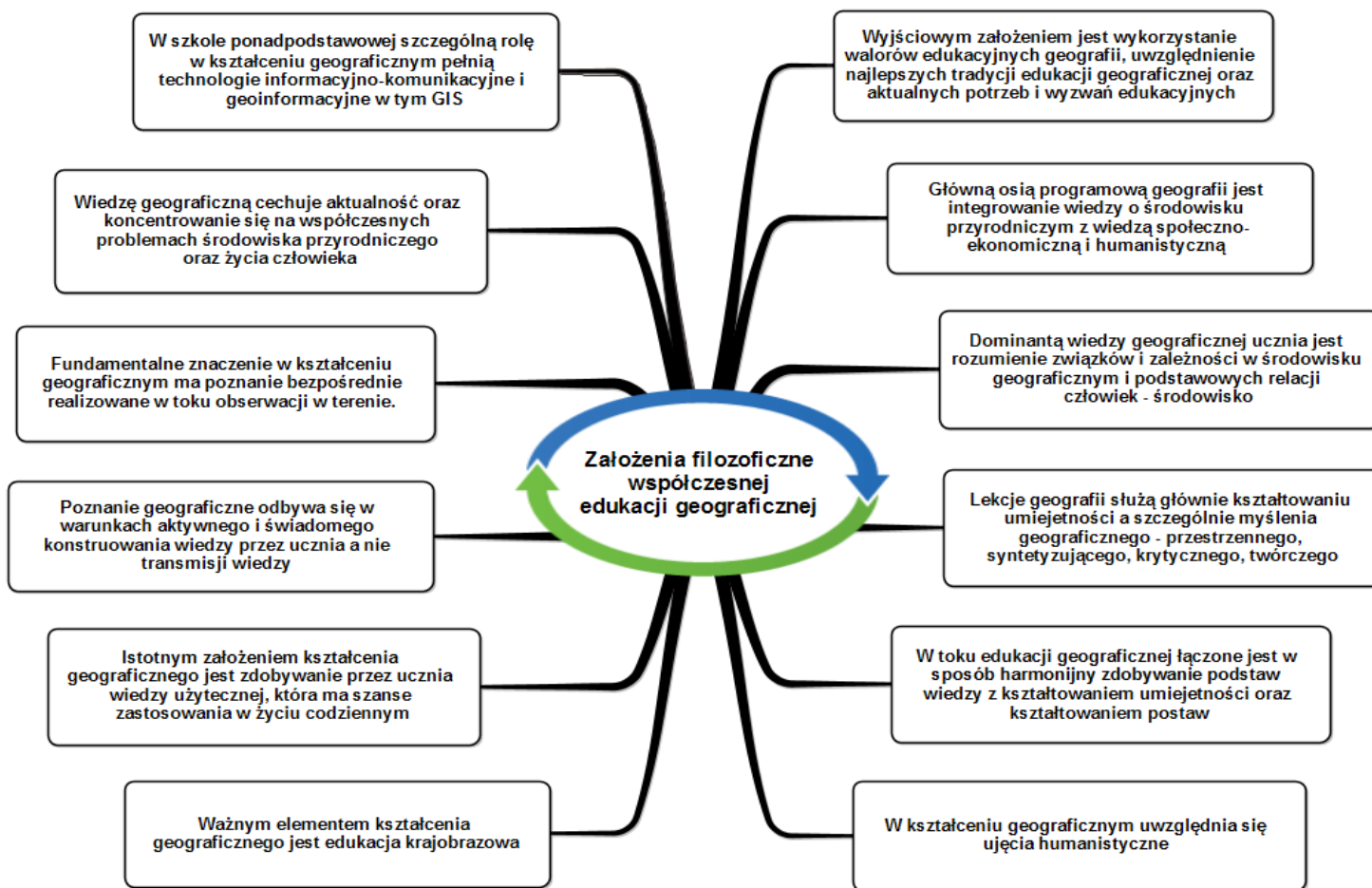

Ogólne założenia edukacyjne

Założenia filozoficzne edukacji geograficznej

Język zapisu – cele ogólne

- zapisy **celów ogólnych** znacząco doprecyzowano i uporządkowano zgodnie z tradycyjnym podziałem celów (wiedza, umiejętności, postawy);
- zostały doprecyzowane i rozszerzone cele ogólne w zakresie wiedzy i umiejętności odnoszących się do relacji przyroda – człowiek oraz związków i zależności między elementami środowiska geograficznego;
- bardziej klarownie zostały sformułowane cele w zakresie kształtowanych postaw;

Język zapisu – cele szczegółowe

- Istotnym założeniem zmiany formy zapisu **wymagań szczegółowych** w podstawie programowej jest z jednej strony **eksponowanie treści stanowiących najważniejsze elementy poznania**, a z drugiej – **przyporządkowanie im najważniejszych umiejętności**, tak aby **tworzyły spójną strukturę wiedzy geograficznej**;
- zestawienie wymagań przy określonej **rezerwie czasowej** (ok. 20% czasu) powinno **sprzyjać większej samodzielności nauczyciela w doborze treści** oraz unikaniu „uczenia tylko pod egzaminy”;
- w przygotowaniu do egzaminu maturalnego należy eksponować **wyjaśnianie, uzasadnianie, umiejętność logicznej argumentacji i analizy porównawczej**;

Godziny i działy tematyczne

- zakres podstawowy (PP)**
- zakres rozszerzony (ZR)**

Propozycja rozkładu godzin

Typ szkoły	Poziom	I klasa	II klasa	III klasa	IV klasa	V klasa	Razem
LO	Podstawowy	1	2	1	-	x	4
	Rozszerzony	1	1	2	2	x	6
Technikum	Podstawowy	1	2	1	-	-	4
	Rozszerzony	1	1	2	1	1	6
SzB I stopnia po 8 kl. SP	Podstawowy	1	1	1	x	x	3
SzB I stopnia po gimn.	Podstawowy*	1	-	-	x	x	1
LO dla dorosłych w formie stacj.	Podstawowy	1	1	1	-	x	3
	Rozszerzony	1	1	1	1	x	4
LO dla dorosłych w formie zaocznej	Podstawowy	16	16	16	8	x	56
	Rozszerzony	18	18	18	18	x	72

Działy tematyczne – ZP i ZR

Zakres podstawowy	Zakres rozszerzony
Klasa 1	
I. Źródła informacji geograficznych, technologie geoinformacyjne oraz metody prezentacji danych przestrzennych (3h) II. Ziemia we wszechświecie (3h) III. Atmosfera (6h) IV. Hydrosfera (4h) V. Litosfera (7h) VI. Pedosfera i biosfera (3h) Razem: 26 godz.	I. Metody badań geograficznych i technologie geoinformacyjne (3h) II. Współczesne badania kosmosu i obserwacje astronomiczne (3h) III. Dynamika procesów atmosferycznych i hydrologicznych (10h) IV. Dynamika procesów geologicznych i geomorfologicznych (10h) Razem: 26 godz.
Klasa 2	
VII. Podział polityczny i zróżnicowanie poziomu rozwoju gospodarczego świata (5h) VIII. Przemiany ludnościowe i procesy urbanizacyjne na świecie (12h) IX. Uwarunkowania rozwoju gospodarki światowej (5h) X. Rolnictwo, leśnictwo i rybactwo (6h) XI. Przemysł i budownictwo (7h) XII. Usługi (7h) XIII. Człowiek a środowisko geograficzne – konflikty interesów (10h) Razem: 52 godz.	V. Współpraca i konflikty (2h) VI. Przemiany struktur społecznych i sieci osadniczej (6h) VII. Tendencje rozwoju gospodarczego (2h) VIII. Zróżnicowanie gospodarki rolnej (3h) IX. Przemiany sektora przemysłowego (6h) X. Rola tradycyjnych i nowoczesnych usług w rozwoju społeczno-gospodarczym (6h) Razem: 26 godz.

Działy tematyczne – ZP i ZR

Zakres podstawowy	Zakres rozszerzony
Klasa 3	
XIV. Regionalne zróżnicowanie środowiska przyrodniczego Polski (12h) XV. Zróżnicowanie społeczno-gospodarcze Polski (12h) XVI. Bałtyk i gospodarka morska (2h) Razem: 26 godz.	XI. Związki między elementami środowiska przyrodniczego na wybranych obszarach Polski (8h) XII. Zróżnicowanie krajobrazowe Polski (13h) XIII. Zróżnicowanie społeczno-kulturowe Polski (11h) XIV. Relacje między elementami przestrzeni geograficznej we własnym regionie (20h) Razem: 52 godz.
-	Klasa 4 (liceum) / Klasa 4 i 5 (technikum)
	XV. Strefowe zróżnicowanie środowiska przyrodniczego na Ziemi (3h) XVI. Problemy środowiskowe współczesnego świata (9h) XVII. Wpływ środowiska przyrodniczego na gospodarczą działalność człowieka na przykładzie wybranych obszarów (5h) XVIII. Problemy polityczne współczesnego świata (5h) XIX. Wybrane problemy społeczne współczesnego świata (6h) XX. Zróżnicowanie jakości życia i poziomu zaspokojenia potrzeb człowieka w wybranych krajach świata (6h) XXI. Problemy gospodarcze współczesnego świata (6h) Razem: 40 godz. (nie 52, bo klasa maturalna)

KRYTERIA DOBORU TREŚCI:

Zakres podstawowy (ZP) i zakres rozszerzony (ZR)

W stosunku do **zakresu podstawowego (ZP) w zakresie rozszerzonym (ZR)** w doborze treści i formułowanych wymaganiach uwzględniono w **większym wymiarze:**

- **dynamikę zjawisk i procesów,**
- **tendencje zmian,**
- **zagadnienia społeczno-kulturowe,**
- **umiejętności oceniania, wartościowania, prognozowania,**
- **wykorzystanie nowych technologii i narzędzi GIS,**
- **stosowania różnych metod badań geograficznych, w tym badań terenowych.**

WIEDZA GEOGRAFICZNA

Aktualizacja spojrzenia na istotę geografii:

- **Ujęcia: relacyjne, problemowe, całościowe:**
 - integrowanie wiedzy o środowisku przyrodniczym z wiedzą społeczno-ekonomiczną i humanistyczną;
 - tworzenie całościowego obrazu w ramach geografii;
 - relacje przyroda - człowiek
 - wzajemne powiązania w środowisku;
 - powiązania w różnych skalach przestrzennych;
- **Akcentowanie różnicowania przestrzennego**
- **Edukacja krajobrazowa**
- **Edukacja regionalna – miejscowość, region**
- **Geografia przydatna w życiu**
- **Poznanie wybranych, podstawowych metod badawczych (w tym szczególnie terenowych)**
- **Rozwój zrównoważony**
- **Geografia humanistyczna**

Dwie perspektywy: ilościowa i jakościowa

WIEDZA GEOGRAFICZNA

INTEGROWANIE WIEDZY I RELACJE PRZYRODA - CZŁOWIEK

Tekst źródłowy rozszerzający wiedzę na ten temat w Vademecum

- **Dlaczego geografia jest przedmiotem integrującym wiedzę?**
- **Dlaczego tak ważne jest poznawanie relacji przyroda – człowiek na lekcjach geografii?**

Karta pracy w oparciu o cytaty – wypowiedzi wielkich geografów - Vademecum

WIEDZA GEOGRAFICZNA

INTEGROWANIE WIEDZY I RELACJE PRZYRODA – CZŁOWIEK

Analiza podstawy programowej (zapisy w podstawie programowej dotyczące związków i zależności – praca w grupach):

Cele ogólne

Cele szczegółowe

Link do podstawy programowej w Vademecum

WIEDZA GEOGRAFICZNA

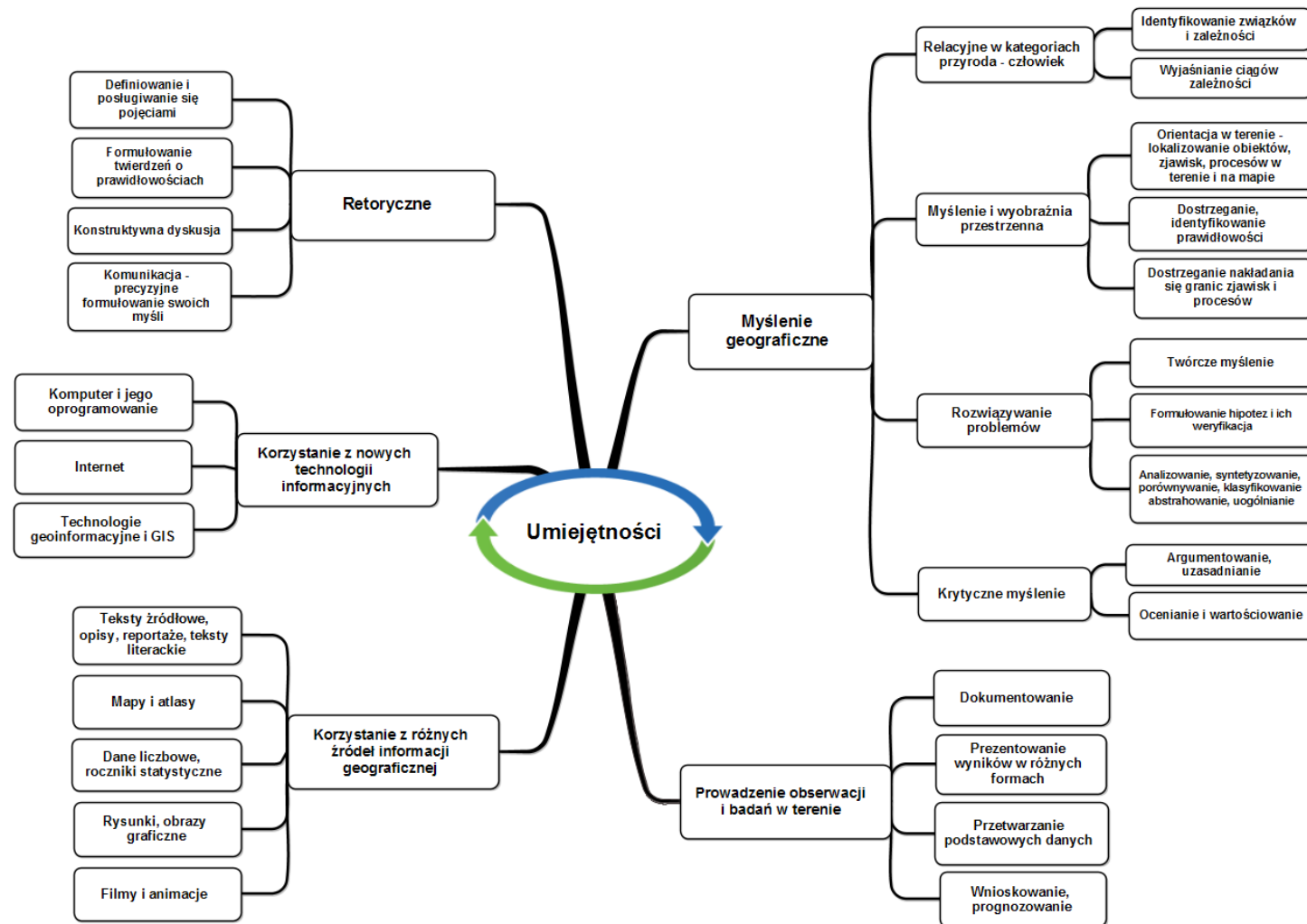
INTEGROWANIE WIEDZY I RELACJE PRZYRODA – CZŁOWIEK

np.: Uczeń:

- wyjaśnia **związki** pomiędzy występowaniem surowców mineralnych a kierunkami rozwoju przemysłu i strukturą towarową handlu zagranicznego (P);
- wykorzystując dane pozyskane w trakcie badań terenowych analizuje **wpływ** przedsiębiorstwa przemysłowego lub usługowego na środowisko przyrodnicze, rynek pracy, jakość życia ludności i rozwój gospodarczy najbliższego otoczenia oraz przedstawia wyniki tych analiz w postaci prezentacji lub posteru (R);
- identyfikuje **związki** pomiędzy budową geologiczną Polski i własnego regionu a głównymi cechami ukształtowania powierzchni (P);
- wyjaśnia **zależności** między klimatem, występowaniem typów gleb i formacji roślinnych w układzie strefowym (P);
- analizuje **wpływ** dynamicznego rozwoju turystyki na środowisko geograficzne oraz podaje możliwości stosowania w turystyce zasad zrównoważonego rozwoju (P);

UMIEJĘTNOŚCI

UMIEJĘTNOŚCI

KSZTAŁCENIE MYŚLENIA GEOGRAFICZNEGO

np.: Uczeń:

- **formułuje hipotezy** dotyczące wpływu procesów starzenia się ludności na życie społeczne i gospodarkę (R);
- **formułuje hipotezy** dotyczące przyczyn zróżnicowania poziomu zaspokojenia potrzeb żywieniowych mieszkańców różnych regionów świata oraz **dokonuje ich weryfikacji** (R);
- na podstawie źródeł **weryfikuje hipotezy** dotyczące perspektyw możliwości rozwoju przemysłu zaawansowanych technologii w Polsce (P);
- podaje **argumenty** przemawiające za potrzebą dostosowania stylu budownictwa do danego krajobrazu (R);
- **wyjaśnia** powstawanie wiatru typu fenowego i towarzyszących mu zjawisk (P);
- **wyjaśnia** zmiany znaczenia poszczególnych rodzajów transportu oraz łączności wraz z rozwojem społeczno-gospodarczym (R);

UMIEJĘTNOŚCI

MYŚLENIE KRYTYCZNE

Zakres, w jakim każdy człowiek może być określony jako osoba myśląca, zależy od umiejętności krytycznego myślenia.

Tekst źródłowy (Vademecum).

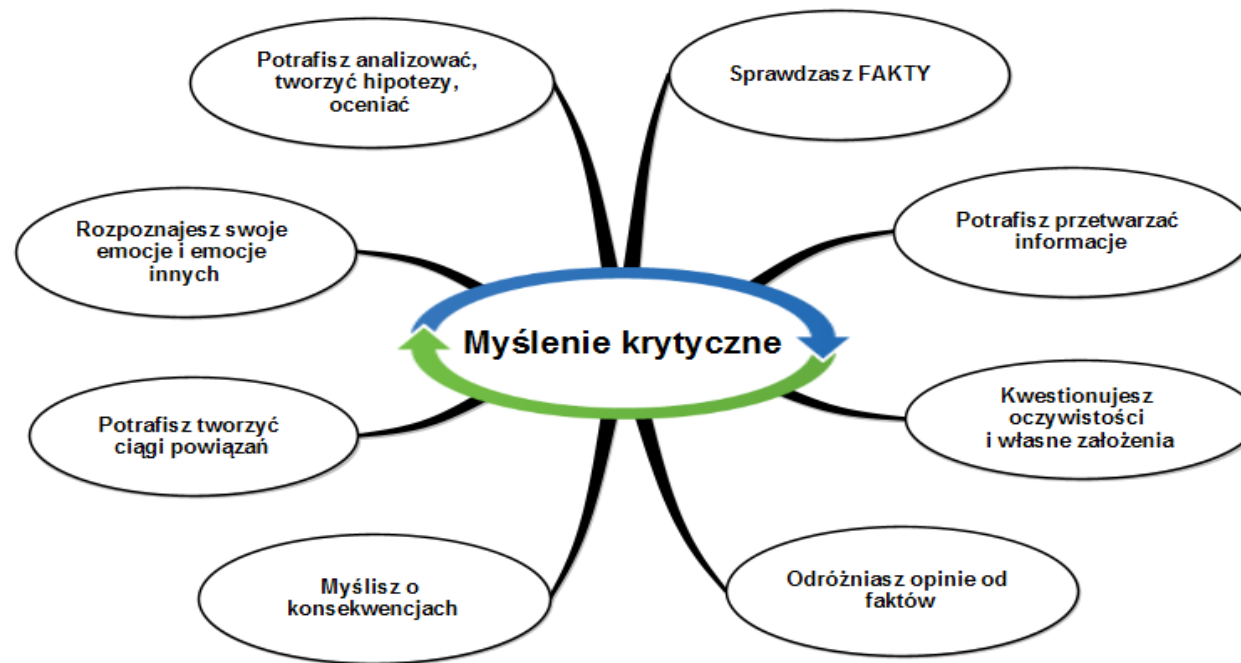
Polecenie: Przeczytaj tekst i zastanów się czy zawsze cechuje Cię krytyczne myślenie ?

„Osoba myśląca krytycznie to taka, która stale dąży do życia w sposób racjonalny, refleksyjny i pozbawiony uprzedzeń. Osoby myślące krytycznie są dojmująco świadome jak wadliwe może być ludzkie myślenie, jeśli nie jest poddane kontroli. Starają się one ograniczyć siłę swoich egocentrycznych i socjocentrycznych skłonności myślowych. Osoby te wykorzystują narzędzia intelektualne, których dostarcza teoria krytycznego myślenia, w celu analizy, oceny i poprawy myślenia. Pilnie pracują nad rozwojem intelektualnych cnót, takich jak spójność, skromność, życzliwość, empatia, sprawiedliwość i pewność rozumowania. Zdają sobie sprawę z tego, że nie jest ważne, jak dobrze i umiejętnie są w stanie rozumować, zawsze mogą swoje zdolności polepszyć. Dostrzegają to, że niekiedy padają ofiarą błędów w rozumowaniu, ludzkiej irracjonalności, uprzedzeń, skrzywień poznawczych, bezkrytycznie zaakceptowanych reguł społecznych, samolubnych interesów. Starają się przyczynić do rozwoju bardziej racjonalnego i cywilizowanego społeczeństwa, w jakikolwiek sposób potrafią. Starają się zważać na prawa i potrzeby innych ludzi.

UMIEJĘTNOŚCI

W CZYM PRZEJAWIA SIĘ MYŚLENIE KRYTYCZNE?

Myślenie krytyczne zapobiega stereotypom

„Nie ma osób myślących krytycznie, które by myślały doskonale zawsze. I nigdy ich nie będzie...”

UMIEJĘTNOŚCI

MYŚLENIE KRYTYCZNE

Dlaczego myślenie krytyczne jest takie ważne ?

„Czasy, w których żyjemy, różnią się całkowicie od rzeczywistości lat 80. i 90. Żyjemy w zglobalizowanym świecie, w erze Internetu, a przede wszystkim w erze informacji. Kiedyś człowiek poszukiwał informacji, dziś to informacja poszukuje człowieka. Każdego dnia jesteśmy bombardowani informacjami podczas oglądania czy słuchania wiadomości, korzystania z kanałów takich jak: poczta elektroniczna, SMS-y, telefon, portale społecznościowe i wiele innych.

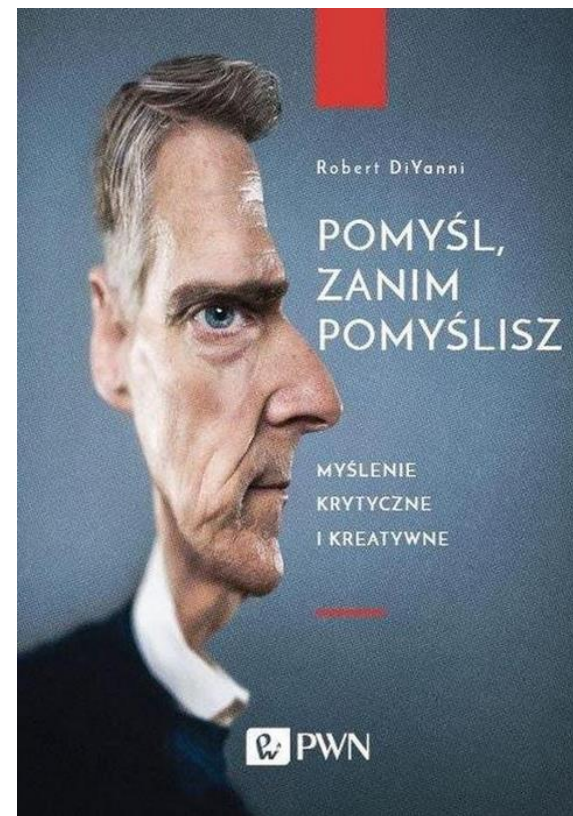
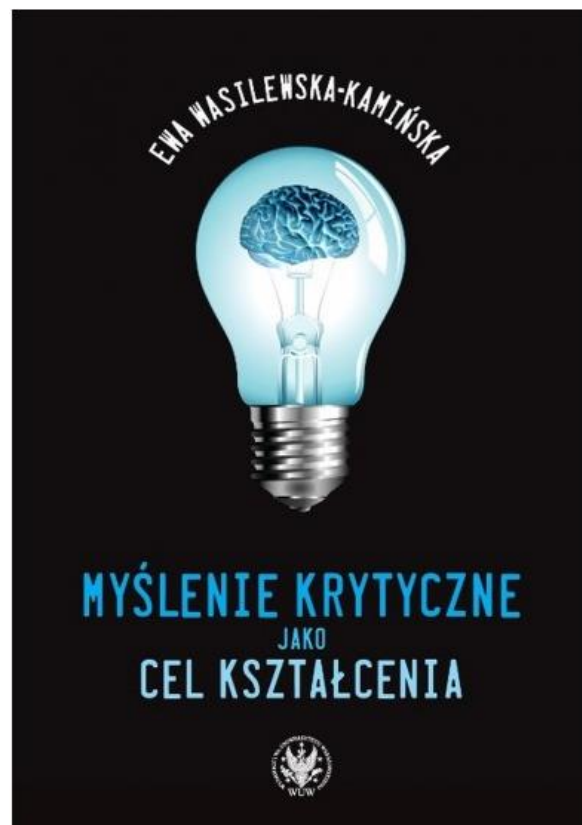
- **Czy jesteśmy odpowiednio przygotowani, aby ten ogrom informacji właściwie przetworzyć?**
- **Czy jesteśmy w stanie osądzić, czy mamy potrzebne do tego wszystkie fakty?**
- **Czy umiemy odróżnić fakty od opinii?**
- **Czy potrafimy zrozumieć intencje, które stoją za źródłem informacji?**

Aby odpowiedzieć twierdząco na wszystkie te pytania, konieczna jest umiejętność myślenia krytycznego. Rozwój tej kompetencji powinien być głównym zadaniem dzisiejszej szkoły i całego systemu edukacji. Jeśli celem edukacji jest przygotowanie ucznia do świadomego i odpowiedzialnego życia w dorosłym świecie, to „absolwent myślący krytycznie powinien być głównym celem każdej placówki szkolnej”.

UMIEJĘTNOŚCI

MYŚLENIE KRYTYCZNE:

POSTAWY

np.:

- **Uzasadnia konieczność działań** na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego w Polsce, określa **możliwości własnego zaangażowania w tym zakresie** (...) (P);
- Uzasadnia **potrzebę przeciwdziałania dyskryminacji** rasowej, ksenofobii i pokrewnym formom nietolerancji na świecie oraz przedstawia przykłady wpływu wykluczania grup ludności na życie społeczne i gospodarcze państw (R);
- **Poddaje refleksji** problem wpływu konsumpcjonizmu, pracoholizmu, presji gospodarczej związanej z maksymalizacją zysków oraz poziomu zaspokojenia potrzeb duchowych i emocjonalnych na zdrowie i życie człowieka oraz jego więzi rodzinne (R).
- Kreowanie postaw ukierunkowanych na tworzenie ładu i piękna w miejscu życia;
- Rozumienie innych kultur bez obawy o utratę własnej tożsamości;

Realizacja założeń edukacji patriotycznej poprzez kształtowanie pozytywnego obrazu Polski i poczucia więzi z krajem ojczystym;

Dziękuję za uwagę!